

آیین نامه وجین کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی نیشابور

خرداد ۱۳۹۶

تعریف وجین:

وجین فرآیندی است که از طریق آن کتاب های زائد و یا بی استفاده از مجموعه خارج می گردد به عبارتی روند خارج نمودن منظم منابع از مجموعه اصلی کتابخانه به صورت دائم یا موقت را وجین گویند . منابع به علت قدیمی بودن ، کهنه بودن و یا کم استفاده بودن می توانند از مجموعه خارج شوند . منابع قدیمی و کهنه به وسیله منابع جدید و نو باید جایگزین شود و منابع کم استفاده به مجموعه نیمه راکد منتقل گردد . به گونه ای که در صورت نیاز بتوان به آنها دسترسی داشته و یا به مجموعه برگردانیده شود.

هدف :

از آنجا که مجموعه کتابخانه یک ارگانیزم در حال رشد محسوب می گردد، لذا از طریق وجین از انباشته شدن کتاب های زائد و بی استفاده جلوگیری می شود و فضای لازم برای کتاب های جدید و رشد مجموعه فراهم خواهد شد و در تسهیل و تسریع در دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز موجود در مجموعه کمک زیادی خواهد شد.

اهمیت:

اگر به مجموعه کتابخانه بطور مداوم اضافه شود و هیچ چیز از آن کم نشود، زمانی فرا می رسد که دیگر جایی برای کتب جدید وجود نخواهد داشت. این امر موجب می شود کتاب های جدید به دلیل کمبود فضا به ندرت خریداری شوند و دسترسی به مواد مجموعه چنان برای استفاده کنندگان دشوار شود که نمی توانند آنچه را می خواهند بیابند و بناچار دست از بهره جویی از مجموعه بر می دارند چرا که نه تنها منابع به روز نیستند بلکه یافتن کتابهای قدیمی و فرسوده میان حجم زیادی از کتاب و قفسه های فشرده کار را برای کاربران و کتابداران دشوار می سازد.

ضوابط و معیارها:

۱. **وضع ظاهری:** کتابهای مندرس با وضع و شرایط نامناسب را می توان از مجموعه خارج نمود، اما در صورتی که از کتابهای پرمراجعه کننده باشند، می بایست با نسخه های جدید جایگزین شوند.
۲. **نسخه تکراری:** این مورد شامل کتابهایی است که بدون دلیل بیش از حد لزوم نسخه های تکراری آنها در مجموعه گردآوری شده است و یا مربوط به کتابهایی است که بنا به شرایط و موقعیت زمانی، از عناوین پرمراجعه بوده اند و بنابراین از آنها نسخه های تکراری تهیه و در مجموعه قرار داده شده است، اما در شرایط فعلی اهمیت موضوعی خود را از دست داده اند و یک نسخه از آن نیز در مجموعه کفایت می نماید، لذا نسخه های تکراری باید از مجموعه وجین شوند.

۳. **ویرایش‌های کهنه تر و منسوخ:** این معیار بیشتر در خصوص کتب علمی صدق می‌کند که ویرایش قدیمی با ورود ویرایش جدیدتر منسوخ می‌گردد، لازم است که ویرایش قدیمی از مجموعه وجین شود.
۴. **محتوای قدیمی و کم ارزش:** بعضی از کتاب‌های علمی پس از مرور سال‌ها، اعتبار محتوایی خود را از دست می‌دهند و کم ارزش می‌شوند. مثلاً در مورد زبانهای برنامه‌نویسی و علوم کامپیوتری عمر محتوایی و تاریخ مصرف کتابها به سرعت منقضی می‌گردد.
۵. **میزان استفاده:** با بررسی تعداد دفعات استفاده و یا به امانت رفتن یک کتاب می‌توان دریافت که چه کتابهایی بسیار کم استفاده و یا بی استفاده بوده و واجد شرایط وجین هستند. برای این کار میتوان محدوده زمانی سه سال را در نظر گرفت و کتابی که به مدت سه سال استفاده نشده است بهتر است از مجموعه خارج شود.

روش کار :

کتابدار موظف است بصورت سالیانه، به منظور باز کردن فضا برای کتابهای جدید و روزآمد نمودن مجموعه خود بر اساس معیارهای برشمرده و به ترتیب رده های موضوعی، مجموعه را بررسی و عمل وجین را انجام دهد.

مراحل پس از وجین:

۱. پس از آنکه کتابها وجین شدند و اطلاعاتشان در فرم مربوطه درج گردید، از مجموعه کتابخانه خارج شده و در دفتر ثبت هر کتابخانه در ستون ملاحظات توضیح لازم ارایه می شود .
۲. در سیستم نرم افزار کتابخانه کتب وجین شده مشخص و حذف می شود.
۳. انتقال کتاب های وجین شده به انبار قابل دسترس تا در صورت نیاز قابل عودت به مخزن کتابخانه باشند.
۴. فروش ، اهدا و یا انتقال کتابهای وجین شده نهایی به کتابخانه ها و یا مراکز آموزشی و پژوهشی و تهیه ی صورتجلسه ی تحویل منابع توسط بخش سفارشات.

*** لازم است مسئول کتابخانه فهرستی از کتاب‌های وجین شده را با امضای همه افراد در بایگانی کتابخانه نگهداری کرده و همچنین در دفتر ثبت کتابخانه، (یا در نرم‌افزار کتابخانه) کتاب‌های وجین شده را همراه با تاریخ وجین مکتوب نماید.

*** این آیین نامه در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۱۰ به تصویب رسید و قابل اجرا می باشد.